

Rovenský Josef (1894–1937)

1924–1937 (1940)

Inventář

NFA 1996

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Rovenský Josef (1894–1937)
Časový rozsah pomůcky:	1924–1937 (1940)
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo evidenčního listu NAD:	89
Evidenční číslo pomůcky:	16
Jméno zpracovatele:	Malinová Helena
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 1996

ÚVOD

Josef **ROVENSKÝ** (1894–1937), herec, scenárista a režisér, se narodil 17. 4. 1894 v Praze. Dětství prožil na Kampě, kde měl jeho otec pohřební ústav. Prostředí kolem Čertovky, vyprávění lidí od vody a od řemesla, muzikantů, tuláků a dalších rozvíjelo jeho fantazii, pozorovací a napodobovací talent a zájem o umění, zvláště o divadlo (jako dítě hrál bramborové divadlo) a později i o biograf, kterým se rozhodl věnovat.

Po soukromých studiích u herce Karla Želenského hrál s několika venkovskými divadelními kočujícími společnostmi, první angažmá získal v městském divadle v Plzni u ředitele Vendelína Budila. Tady se setkává s jedním z prvních našich kameramanů Emanuelem Kabátem, který ho seznamuje s technikou filmu.

Po několika letech se Rovenský vrací do Prahy, nejprve jako člen literárního kabaretu *Červená sedma*, r. 1917 jej písničkář a kabaretiér Karel Hašler angažoval do divadélka *Rokoko*, kde jako charakterní komik dokázal skvěle imitovat známé herce, např. Vojana, Mošnu, Želenského i Vlastu Buriana. Byl členem kabaretu *Bum* a Longenovy *Revoluční scény* (1919–1922). Rovenský toužil po velkých dramatických rolích na předních divadelních scénách, ale ty mu zůstaly odepřeny. Posledním pokusem, jak se vyjádřit na divadle umělecky i volbou repertoáru a rolí, bylo jeho působení v divadle *Komedie* v Lucerně, kde byl hercem, režisérem i uměleckým šéfem (viz inventář sign. V. c, inv. č. 34).

Ve filmu J. Rovenský debutoval r. 1914 v krátké situační komedii *Zamilovaná tchyně*, těsně po válce se objevil v prvním groteskovém filmu *Učitel orientálních jazyků* po boku svého druha z kabaretu Rokoko Ference Futuristy. Pak následovaly ještě téměř čtyři desítky větších či menších rolí v českých němých filmech různých režisérů (O. Kmínka, Sv. Innemanna, M. J. Krňanského, M. Friče aj.) – viz přílož. filmografii. Největší význam měla spolupráce Rovenského s režisérem Karlem Lamačem, který mu dal příležitost vytvořit zajímavé náročnější role – např. *Akord smrti* (1919), *Drvoštěp* (1922), *Bílý ráj* (1924), zvláště pak ve filmech česko-německé produkce *Hřích a Hřichy lásky* (1928–1929), na jejichž základě byl Rovenský angažován pro několik filmů německých režisérů. Z nich nejvýznamnější byl *Deník ztracené* (*Tagebuch einer Verlorenen*, 1929) režiséra G. W. Pabsta.

Vypravěčský talent přivedl Rovenského i k literární tvorbě – pracoval na většině scénářů, které pak režíroval. Svou režisérskou práci započal r. 1920 filmem *Komediantka*, ke které napsal scénář spolu se svým partnerem z kabaretů V. Wassermanem. Spolupracovali i na dalších dvou filmech *Děti osudu* a *Tulákovovo srdce*. Po rozchodu s Wassermanem se Rovenský jako režisér téměř na pět let odmlčel, až v letech 1927 a 1928 režíroval dva

umělecky zcela nenáročné filmy *Dům ztraceného štěstí* a *Životem vedla je láska*, po nich následovala v režii opět pětiletá přestávka.

Jako herec byl ovšem J. Rovenský na rozhraní němého a zvukového filmu na vrcholu své popularity. Hrál ve všech prvních českých zvukových filmech (např. *Tonka Šibenice*, *Fidlovačka*, *Lidé v bouři*, *Když struny lkají*, *Za rodnou hroudu* aj.) a postupně vytvořil více než tři desítky filmových postav a postaviček (viz inventář V. c, inv. č. 36–51).

Většího úspěchu dosáhl však Rovenský jako režisér. K režisérské práci se vrátil r. 1933, kdy natočil své nejlepší dílo vyhraněně národního charakteru, film *Řeka*, který znamenal nástup české realistické školy. V r. 1934 získal ocenění na MFF v Benátkách a poté prošel vítězně světem, byl prodán do více než 30 zemí. Mezi nejlepší české filmy 30. let patří i Rovenského adaptace divadelní hry bratří Mrštíků *Maryša*, rovněž oceněná doma i vyznamenaná medailí MFF v Benátkách. V důsledku mezinárodního ohlasu byl Rovenský pozván do Rakouska, kde v r. 1936 ve Vídni natočil film *Manja*. O rok později pak v Berlíně začal natáčet film *Pan*, který pro neshody s německými oficiálními činiteli (viz inventář II. b 1), inv. č. 12 a 16) a pro špatný zdravotní stav Rovenský nedokončil. Po návratu do vlasti a zlepšení plicní choroby ještě režíroval film *Hlídač č. 47* podle psychologického románu Josefa Kopty a podílel se na přípravných pracích filmů *Panenství* a *Její pastorkyňa*. Znovu však onemocněl, jeho stav zkomplikovala operace kýly a zápal plic v rekonvalescenci.

Josef Rovenský zemřel ve věku 43 let dne 5. 11. 1937 ve svém krčském bytě v Praze. Odešel v něm umělec svébytného založení, který zejména v poslední etapě svého života vytvořil filmy, které se trvale zapsaly do dějin čs. kinematografie.

Po jeho smrti poslední scény *Hlídače č. 47* dokončil Jan Sviták, *Panenství* natočil O. Vávra a *Její pastorkyňa* M. Cikán.

Materiály z pozůstalosti J. Rovenského byly po přestěhování odd. písemných archiválií na Hradištke v r. 1992 nalézány postupně a na různých místech. Není tedy zcela jisté, zda jsou kompletní. Nabyly nalezeny ani žádné doklady o tom, kdy a jakým způsobem Národní filmový archiv pozůstalost získal.

Nevelký fond obsahuje mj. účetní doklady (sign. I. d), inv. č. 2–8), korespondenci Rovenského s jednotlivci a institucemi (sign. II. a, b, inv. č. 9–23) i korespondenci jeho manželky (sign. VI), zejména s Karlem Deglem, kterého J. Rovenský 13. 7. 1936 zplnomocnil ke svému zastupování. Krátkodobě dal Rovenský plnou moc i O. Lampelovi, se kterým se

však nepohodl ve finančních záležitostech a celá věc pak byla řešena v korespondenci s JUDr. B. Kopalem, který O. Lampela zastupoval.

Dochovaly se zde i některé fotografie J. Rovenského (sign. V. a), z nichž 7 ks bylo předáno do fotografické sbírky portrétů.

Dokladem o divadelním působení Rovenského je složka novinových výstřížků s referáty o jednotlivých představeních převážně v divadle Komédie (sign. V. c, inv. č. 34–35).

Stejně tak dobové ohlasy v novinách na řadu filmů němých i zvukových (sign. V. c, inv. č. 36–51), a zvláště pak články k úmrtí J. Rovenského a rozloučení s ním (sign. V. e), hodnotí jeho práci jako herce i režiséra.

Použitá literatura:

Bartošková Šárka – Bartošek Luboš: *Filmové profily*, Čs. filmový ústav, Praha 1986.

Československý biografický slovník, Encyklopedický institut ČSAV, Academia, Praha 1992.

Encyklopédia filmu, vyd. Obzor, Bratislava 1993.

Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích, Orbis, Praha 1958.

Wasserman Václav: *Josef Rovenský*, SPN, Praha 1957.

FILMOGRAFIE JOSEFA ROVENSKÉHO

Němé filmy:

- 1914: Zamilovaná tchyně (H)
1918: Učitel orientálních jazyků (H)
1919: Akord smrti (H), Oklamáný hypnotizér Swengali (H)
1920: Červená Karkulka (H), Komediánka (N, S spol. s Václavem Wassermanem, R),
Setřelé písmo (R, H), Tam na horách (H)
1921: Děti osudu (R, H), Roztržené foto (H)
1922: Drvoštěp (H), Tulákovo srdce (R spol. s J. W. Speergrem, H), Venoušek a Stázička (H)
1923: Tu ten kámen (H)
1924: Bílý ráj (H)
1925: Příběh jednoho dne (H)
1926: Dobrý voják Švejk (H), Pantáta Bezoušek (H), Svěhlavička (H), Švejk na frontě (H)
1927: Dům ztraceného štěstí (S spol. s M. Fričem, R, H), Květ ze Šumavy (H), Sextánka (H),
Švejk v civilu (H)
1928: Hřích (H), Kainovo znamení (H), Osudné noci (H), Páter Vojtěch (H), Pohorská
vesnice (H), Životem vedla je láska (S spol. s M. Fričem, R, H)
1929: Andělíčkářka (H), Anny von Montparnas (v Německu, H), Hříchy lásky (H), Chudá
holka (H), Když valčík zní (H), Pasák holek (H), Plukovník Švec (H), Pražský Monte
Christo (H), Ruf des Nordens (v Německu, H), Sterý hřích (H), Svatý Václav (H),
Tagebuch einer Verlorenen (v Rakousku, Deník ztracené, H)
1930: Dunkle Existenzen (v Německu, H), Nepočestná žena (H)

Zvukové filmy

- 1930: Fidlovačka (H), Když struny lkají (H), Lidé v bouři (jen německá verze Menschen
im Sturm, H), Tonka Šibenice (H), Za rodnou hroudu (H)
1931: Aféra plukovníka Redla (H), Dobrý voják Švejk (H), Loupežník (H), Miláček pluku
(H), On a jeho sestra (H), Psohlavci (H), Třetí rota (H)
1932: Lelíček ve službách Sherlocka Holmese (H), Malostranští mušketýři (H), Pepina
Rejholcová (H), Růžové kombiné (H), Pobočník Jeho Výsosti (H), Revizor (H),
Strýček z Ameriky (H), Řeka (S spol. s Janem Reitrem, R), Štvaní lidé (H)
1934: Tatranská romance (S spol. s Pavlem Ludikerem a Hanušem Dorazilem, R), Za ranních
červánků (R), Život vojenský, život veselý (N spol. s Janem Reitrem)
1935: Bezdětná (H), Maryša (S spol. s Otakarem Vávrou a Vladimírem Wokounem, R)
1936: Manja (v Rakousku, Maria Valevská, R), Trhani (H)
1937: Hlídač č. 47 (R – nedokonč.), Pan (v Německu, R – nedokončeno)
1941: Preludium (N)

Osobní fond Josefa ROVENSKÉHO

* 17.4.1894 – † 5 .11.1937

INVENTÁŘ

<u>sign.</u> <u>inv. č.</u>	<u>obsah</u>	<u>počet</u> <u>kusů</u>	<u>časový</u> <u>rozsah</u>	<u>karton</u> <u>č.</u>
<u>I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL</u>				
<u>I. a) Osobní doklady</u>				
1	Legitimace Čs. filmové unie	1	1935–1938	1
<u>I. d) Hospodářské a majetkové záležitosti původce fondu</u>				
2	Vyúčtování pobytu ve Vídni – 1 list s podpisem O. Lampela + hotelové účty aj. rozděl. do 5 obálek	1+5 obálek	1936	1
3	Vyúčtování příjmů a výloh s podpisem JUDr. Kopala jako zástupce O. Lampela	2	1936	1
4	Vyúčtování od firmy Kongress-Film, Vídeň + prův. dopis v němčině	2	1936	1
5	Vyúčtování od K. Degla – 2 listy s kopiemi	4	1936	1
6	Účet rozvázný	1	s.d.	1
7	Vyúčtování ručně psané	1	s.d.	1
8	Ručně psané účty na kartičkách	6	1934–1936	1
<u>II. KORESPONDENCE</u>				
<u>II. a) <u>rodinná</u></u>				
9	Dopisy manželce + fotokopie pouze 2 stran	2	1935, s.d.	1

II. b) osobní 1) abecedně podle odesílatelů

		počet ks			
		obdrž.	odesl.		
10	Degl Karel	6	3	1936	1
11	Forman Pavel JUDr. (koresp. vyřizuje K.Degl jako zást. J. Rovenského)	2	1	1936	1
12	Goebbels Joseph Dr. – v něm.	0	1	1936	1
13	Hrdlica – K.Deglovi jako zástupci J.Rovenského	2	0	s.d.	1
14	Kopal Bohuslav JUDr.	4	4	1936	1
15	Lampel Otto	0	3	1936	1
16	Nierentz, Reichsfilm dramaturg – 2 listy v němčině	0	1	1936	1
17	Salten Felix	1	0	1934	1
18	Šmilauerová-Schweigstilllová Blažena	1	0	1934	1

II. b) osobní – 5) dopisy úřadů a institucí

19	Cinéfilm, Praha	0	2	1936	1
20	Kongress-Film, Vídeň – v něm.	4	3	1936	1
21	Lloyd-Film	1	4	1936	1
22	Olaf Fjord Film Produktion, Berlín – v něm. + koncepty v češ. (2 ks) a něm. (3 ks)	2	4	1936	1
23	Syndikat-Film, Berlín – v něm.	1	0	1936	1

III. ODBORNÁ, UMĚLECKÁ A LITERÁRNÍ ČINNOST

III. g) Pomocný a studijní přípravný materiál

1) filmové náměty

24	<i>Hřebík</i> , 2 str. – kopie strojopisu	1	s.d.	1
25	<i>Undine</i> , 4 str. – kopie strojopisu	1	s.d.	1
26	<i>Manja</i> , 8 str. A5 – ručně psané poznámky	1	s.d.	1
27	Poznámky k neznámému námětu 2 str. – rukopis	1	s.d.	1
27a	Námět s ustřiž. názvem (o třech přátelích – němém, hluchém a slepém) 3 str. – strojopis	1	s.d.	1

V. ILUSTRÁČNÍ MATERIÁL O PŮVODCI FONDU

V. a) Fotografie

28	Portréty J. Rovenského	10	1930, s.d.	1
29	Foto různé	5	s.d.	1

z toho 7 ks předáno do sbírky portrétů – přírůst. č. P 935/485708–714

30	Foto Anny Ondrákové s věnováním	1	1927	1
----	---------------------------------	---	------	---

V. b) Vzpomínky, oslavné projevy

31	<i>Vzpomínka na Rovenského</i> – výstřižek z listu Národní osvobození	1	1937	1
32	<i>Řeka stará, ale věčně mladá a krásná</i> – vzpomínka na nejlepšího herce a režiséra němeého filmu, článek v nedělní příloze Telegrafu	1	1940	1
33	<i>Proměny J. Rovenského – šest postav – i bez autora</i> (poškoz. výstřižek)	1	s.d.	1

V. c) Referáty a recenze o pracích původce fondu

34	Výstřižky z novin o představeních v divadle Komédie	202	1924–1926	1
35	Výstřižky o představeních v divadle Rokoko, v Tylově div. nuselském a v kladenském divadle	3	s.d.	1
35a	Leták Pašijové hry v Lucerně	1	1934	1
	<u>výstřižky z novin o filmech:</u>	130		1
36	Pantáta Bezoušek	1	1926	1
37	Dům ztraceného štěstí	3	1927	1
38	Životem vedla je láska + Dům ztraceného štěstí	1	1928	1
39	Kaviárová princezna	2	1929	1
40	Strach z lásky + Volání severu	1	1929	1
41	Hříchy lásky + různé	4+7	1929	1
42	Starý hřích	2	1929	1
43	Lidé v plamenech	3	1930	1
44	Lidé v bouři	14	1930	1
45	Za rodnou hroudu	27	1930	1
46	Fidlovačka + různé	34+3	1930	1
47	Dunkle Existenzen	1	1930	1
48	Aféra plukovníka Redla	7	1930	1
49	Řeka	2	1933	1
50	Hlídač č. 47	3	1937	1
51	Různé	15	1930–1940	1

V. e) Smuteční oznámení, nekrology

52	Novinové výstřižky o úmrtí J. Rovenského, o rozloučení s ním, o jeho životě a díle	79	1937	1
----	---	----	------	---

VI. PÍSEMNOSTI TÝKAJÍCÍ SE RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ

Korespondence Gisely Rovenské

		počet ks			
		obdrž.	odesl.		
53	s Karlem Deglem	2+3 příl.	3	1936	1
s farními úřady:					
54	Kaliště	0	1	1936	1
55	Ondřejov	1	1	1936	1
56	Slivice	2	2	1936	1
57	Stolmír	1	2 + 1 koncept	1936	1
58	Tuklaty	0	1	1936	1
59	Životice	0	1	1936	1
60	Poznámky týkající se rodokmenu J. Rovenského – ručně psané		3	s.d.	1
61	Kondolence k úmrtí manžela odesílatel: Fiala Alois Kopta Josef Waldmann Karel		3	1937	1

30. dubna 1996/Malinová

Název archivní pomůcky: Rovenský Josef (1894–1937)

Časový rozsah pomůcky: 1924–1937 (1940)

Počet evidenčních jednotek: 1 karton

Počet inventárních jednotek: 61

Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,12 bm

Stav ke dni: 30. 4. 1996

Archivní fond zpracovala: Malinová Helena

Pomůcku sestavila: Malinová Helena

Počet stran: 12

Číslo jednací:

Pomůcku schválila: Datum Panznerová Jitka,
vedoucí odd. pís. archiválií

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název fondu: **Rovenský Josef (1894–1937)**

Datum provedení Generální inventury NAD: 24.8.2012

	<i>počet (ks)</i>	<i>inv.č.¹</i>	<i>Uložení (kart.)</i>	<i>poznámky</i>
Kartony				
Kartony	1			
Úřední knihy a rukopisy				
Rukopisy	3	24, 25, 27a	1	
Fotografické archiválie				
Fotografie papír. podl.	10	1, 28 (8), 30	1	
Tisky				
Tisky po roce 1800 A	1	35a	1	

Ověřená metráž: 0,12 bm

Vyhotovil: Marcela Kalašová

¹ Inventární číslo a údaje o uložení jsou uvedeny pouze u nově vykázaných dílčích evidenčních jednotek. Údaje v kulatých závorkách za inventárními čísly znamenají počet kusů dílčí evidenční jednotky v daném inventárním čísle. V případě jednoho kusu se údaj „(1)“ neuvádí.